

nayk. ppats'. HPU imeni M.P. Drahomanova. Врп. 36. С. 8–20. [in Ukrainian]

3. Bobliyenko, O. (2013). Formuvannya polikhudozhn'oyi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya muzyky u protsesi fakhovoyi pidhotovky [Formation of multi-artistic competence of the future music teacher in the process of professional training]. Avtoreferat dysertatsiyi... kand. ped. nauk. Vinnytsya, 20 s. [in Ukrainian]

4. Butenko, N. (2007). Komunikatyvni protsesy u navchanni [Communicative processes in education]: Pidruchnyk. Kyiv. KNEU. 383 s. [in Ukrainian]

5. Vasylenko, S. (2022). Tvorch spadshchyna Oksany Rudnyts'koyi yak dzherelo innovatsyynkh idey [The creative heritage of Oksana Rudnytska as a source of innovative ideas.]. Innovatsyina pedahohika. Vypusk 37. Kyiv. S. 18. [in Ukrainian]

6. Kichuk, N. (2022). Intehratsiya mystetstva yak pidgruntya zbahachennya kreatyvnosti zdobuvachiv vyshchoyi pedahohichnoyi osvity[Integration of art as a basis for enriching the creativity of students of higher pedagogical education.]. Profesiyna pidhotovka fakhivtsiv mystets'ko-pedahohichnoho profil'yu: teoriya i praktyka: kolektyvna monohrafiya. Izmayil. IDHU. S. 15–26. [in Ukrainian]

7. Kozyr, A., Dub'yuk, N. (2022). Aksiologichna kontseptsiya mystets'koho navchannya studentiv fakul'tetu mystetstv[Axiological concept of artistic education of students of the Faculty of Arts.]. Naukovyy chasopys NPU im. N.P. Drahomanova. Seriya 14. Teoriya i metodyka mystets'koyi osvity. Kyiv. S. 8–14. [in Ukrainian]

8. Lupak, N. (2019). Khudozhnya komunikatsiya v ploschchyni mystets'koyi osvity: teoriya, pratyka, innovatsiyi [Lupak N. Artistic communication in the field of art education: theory, practice, innovations. Theory of art education and upbringing. Art and education]. Teoriya khudozhn'oyi osvity ta vykhovannya. Mystetstvo ta osvita. №1 (91). S. 6–11. [in Ukrainian]

9. Lupak, N., Vodyanyu, B. (2019). Mystets'ka osvita v Ukraini: komunikatyvnyy aspekt[Art education in Ukraine: communicative aspect.]. Science Review 8 (25). S. 24–29. [in Ukrainian]

10. Padalka, G. (2022). Transfesiyna pidhotovka fakhivtsiv u systemi vyshchoyi mystets'koyi osvity [Transfessional training of specialists in the system of higher art education.]. Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 14. Teoriya i metodyka

mystets'koyi osvity. Vyp. 28. Kyiv. Vyd-vo Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova, S. 3–7. [in Ukrainian]

11. Padalka, G. (2008). Pedahohika mystetstva (Teoriya i metodyka vykladannya mystets'kykh dystsyplyn) [Art pedagogy (Theory and teaching methods of art disciplines)]. Kyiv. Osvita Ukrainy. 274 s. [in Ukrainian]

12. Rudnyts'ka, O. (2000). Pedahohika mystetstva: poshuky i perspektyvy [Art pedagogy: searches and perspectives]. Profesiyna osvita: pedahohika i psykholohiya: Ukrainy's'ko-pol's'kyu shchorichnyk. Kyiv- Cheshokhova. Vyp. II. S. 233–245. [in Ukrainian]

13. Shannon, K. The Psychology of Communication. Access mode: <https://study.com/learn/lesson/shannon-weaver-model-communication-theory-parts-transmission-model.html> [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РАСТРИГІНА Алла Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: арт-комунікації в мистецькій освіті; диригентсько-хорова педагогіка, теоретичні та методичні основи професійної мистецької освіти в Україні та за кордоном; педагогіка свободи в контексті реалізації сучасної освітньої парадигми; впровадження інноваційних моделей та технологій у вітчизняну систему професійної мистецької освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RASTRYGINA Alla Mykholaivna - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor, of the Department of Art Education of Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State University.

Scientific interests: art-communications in art education conducting and choral pedagogy, theoretical and methodological foundations of professional art education in Ukraine and abroad; pedagogy of freedom in the context of implementation of the modern educational paradigm; introduction of innovative models and technologies into the domestic system of art professional education.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2023 р.

УДК: 378.015.31:004.77

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-92-98

РОГУЛЬСЬКА Оксана Олександрівна –

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іншомовної освіти та міжкультурної комунікації
Хмельницького національного університету
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5603-0274>
e-mail: oxana.rogulska@gmail.com

МАГДЮК Ольга Вікторівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Хмельницького національного університету
ORCID: <http://orcid.org/000-0002-6778-3586>
e-mail: tychynskao@ukr.net

ДОЦІЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ «SOFT SKILLS» У СТУДЕНТІВ ЗВО ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТА МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті окреслено переваги використання інтерактивних та мультимедійних технологій з метою формування у студентів «soft skills» у закладах вищої освіти; розкрито різницю між професійними навичками «hard skills» та соціальними навичками «soft skills»; схарактеризовано найбільш відомі «soft skills», які виокремлюють роботодавці, а

само: критичне мислення, комунікація, кооперація чи співпраця, самоорганізація, стресостійкість, витривалість, креативність, особистісна динаміка, здатність розв'язувати проблеми, уміння працювати з інформацією, гнучкість, управління конфліктами, управління часовим ресурсом; встановлено, що освітні програми Хмельницького національного університету дозволяють забезпечити набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок «soft skills» упродовж періоду навчання, протягом лекційних та практичних заняттях; під час проходження практики; протягом організованих керівництвом закладу вищої освіти різноманітних воркшопів, курсів, тренінгів, майстер-класів, семінарів, гостьових лекцій тощо; розкрито доцільність використання інтерактивних технологій навчання, які сприяють розвитку соціальних навичок студентів, а саме: інтерактивних технологій кооперативного навчання, інтерактивних технологій колективно-групового навчання, технологій ситуативного моделювання та технологій опрацювання дискусійних питань; уточнено, що інтерактивне навчання це така організація процесу навчання, за якого студент обов'язково бере участь у колективному, взаємодоповнювальному процесі навчального пізнання, що базоване на взаємодії всіх учасників; окреслено переваги використання мультимедійних технологій у формуванні соціальних навичок студентів, які сприяють: зростанню інформативності й репрезентативної цінності навчального матеріалу, стимулюванню когнітивних процесів (сприйняття й усвідомлення інформації), розвитку розумових і творчих здібностей студентів, формуванню стійкої мотивації пізнавальної діяльності студентів на заняттях тощо; констатовано, що успішне формування «гнучких» навичок студентів, можливе за умов виконання викладачем різних ролей (фасилітатора, координатора, консультанта, модератора, коуча).

Ключові слова: формування «soft skills»; заклади вищої освіти; інтерактивні технології; мультимедійні технології.

ROGULSKA Oksana Oleksandrivna –
 Doctor of Pedagogical Sciences,
 Associate Professor,
 Associate Professor of the
 Department of Foreign Language Education
 and Intercultural Communication
 Khmelnytskyi National University
 ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5603-0274>
 e-mail: oxana.rogulska@gmail.com
MAHDIUK Olha Viktorivna -
 PhD in Pedagogy, Associate Professor,
 Associate Professor of the
 Department of Foreign Languages
 Khmelnytskyi National University
 ORCID: <http://orcid.org/000-0002-6778-3586>
 e-mail: tychynskao@ukr.net

EXPEDIENCY OF STUDENTS' 'SOFT SKILLS' DEVELOPMENT BY MEANS OF INTERACTIVE AND MULTIMEDIA TECHNOLOGIES

The article outlines the advantages of using interactive and multimedia technologies for the purpose of 'soft skills' formation in students of institutions of higher education. The difference between professional skills 'hard skills' and social skills 'soft skills' has been revealed. The most well-known 'soft skills' identified by employers have been characterized, namely: critical thinking, communication, cooperation or collaboration, self-organization, stress resistance, endurance, creativity, personal dynamics, ability to solve problems, ability to work with information, flexibility, conflict management, time resource management. It has been established that the educational programs of the Khmelnytskyi National University allow students to acquire social skills 'soft skills' during the period of study, lectures and practical classes; during various workshops, courses, trainings, master classes, seminars, guest lectures, etc., organized by the management of the higher education institution. The expediency of interactive learning technologies usage that contribute to the development of students' social skills has been revealed, namely: interactive technologies of cooperative learning, interactive technologies of collective and group learning, situational modeling technologies and technologies for working out discussion issues. It has been specified that interactive learning is the organization of the learning process, during which the student necessarily participates in a collective, mutually complementary learning process that is based on the interaction of all participants. The advantages of using multimedia technologies in the formation of students' social skills has been outlined, which contribute to increasing the informativeness and representative value of educational material, stimulating cognitive processes (perception and awareness of information), developing mental and creative abilities of students, forming sustainable motivation of students' cognitive activities in classes, etc. It has been established that the successful formation of students' 'flexible' skills is possible if the teacher performs various roles (facilitator, coordinator, consultant, moderator, coach).

Key words: formation of 'soft skills'; institutions of higher education; interactive technologies; multimedia technologies.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності проблеми. Ще в 1959 році військовослужбовці США почали розробляти науковий підхід для навчання офіцерів. Протягом розробки цієї програми вони зрозуміли важливість не лише професійних навичок (Hard Skills), але й

соціальних навичок (Soft Skills), які не піддаються планомірному навчанню. Пізніше ці поняття були виокремлені як «хард» – для роботи з машинами та «софт» – для роботи з людьми. З часом ці професійні та соціальні навички набули актуальності в бізнес-середовищі. Розмежовані на

підкатегорії «хард» і «софт» навички можна зустріти в описах вакансій, а нині вони є актуальними для багатьох фахівців у різних галузях.

Відтак «hard skills» спеціальні вузькопрофесійні навички, які стосуються здатності виконувати конкретне завдання, в той час як «soft skills» – це більше про те, як фахівці його виконують, як адаптуються, співпрацюють з іншими, розв'язують проблеми та приймають рішення. Світові тенденції ринку та досвід роботодавців у різних галузях стверджують, що соціальні навички «soft skills» важливіші, ніж професійні навички «hard skills». Однак, все залежить від конкретної професійної діяльності – для технічних професій завжди були важливішими «hard skills», а у сфері обслуговування – «soft skills» [9; 10]. Сьогодні, всі фахівці незалежно від спеціальності мають володіти так званим «гібридом», тобто міксом «хард» та «софт» навичок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сутність, зміст поняття, обґрунтування цінності «soft skills» для професійного розвитку майбутніх фахівців розглядалися як закордонними (Р. Болстад, С. Бойд, Г. Клекстон та ін.) так і вітчизняними (Є. Гайдученко, В. Давидова, Н. Жадько, К. Коваль) науковцями. Належна увага у педагогічній науці приділяється і проблемі впровадження мультимедійних та інтерактивних технологій у навчальний процес. Науковими дослідженнями щодо використання комп'ютерної техніки та нових інформаційних технологій в освіті займаються такі науковці, як В. Безпалько, В. Биков, Р. Гуревич, М. Жалдак, М. Кадемія, Ю. Машбиць та ін. Використання інформаційних технологій навчання у викладанні іноземних мов розглянуто у працях Л. Морської, Т. Коваль, О. Пометун, та ін. Проблема використання інтерактивних технологій навчання – Г. Коберник, О. Комар, Н. Побірченко, О. Пометун, Т. Торчинська. Однак не зважаючи на численні розвідки проблема формування у студентів «soft skills» в закладах вищої освіти засобами інтерактивних та мультимедійних технологій залишається актуальною та потребує додаткового висвітлення та обґрунтування.

Мета статті – розкрити різницю між професійними навичками «hard skills» та соціальними навичками «soft skills»; схарактеризувати найбільш відомі «soft skills», які виокремлюють роботодавці; окреслити переваги використання інтерактивних та мультимедійних технологій з метою формування у студентів «soft skills» у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед найбільш відомих Soft Skills роботодавці виділяють наступні:

Критичне мислення – здатність на основі наявної інформації усвідомлено аналізувати її та приймати незалежне рішення.

Комунікація – вміння спілкуватися, чітко та зрозуміло висловлювати свої думки та бачення, налагоджувати зв'язки, вести переговори, проводити презентації, публічні виступи,

вибудовувати довгострокові відносини, працювати у команді, аргументувати свою позицію, домовлятися з іншими. В основі комунікативних навичок лежить емоційний інтелект, тобто здатність до емпатії, здатність розуміти емоції та почуття інших людей, здатність керувати власними емоціями.

Кооперація чи співпраця – вміння об'єднуватися в групи для вирішення важливих завдань, працювати в команді та організувати командну роботу.

Самоорганізація – вміння організувати навчання або роботу та правильно розставляти пріоритети;

Стресостійкість – швидка адаптація не проходить без стресу, тому, безсумнівно, надзвичайно важливою є здатність людини долати стрес і зберігати при цьому працездатність. Без високої стресостійкості навіть найкращий фахівець не зможе виконувати роботу довго та ефективно.

Витривалість – стійкість до критики; стійкість до невдач; позитивна емоційна установка; непохитність життєвої позиції; задоволеність роботою.

Креативність – здатність нестандартно мислити. У сучасному світі це важливо не лише для представників творчих професій, а й для фахівців інших галузей, оскільки будь-яка робота передбачає виконання нестандартних завдань, прийняття нестандартних рішень, які потребують нешаблонного, креативного підходу.

Особистісна динаміка – почуття відповідальності; прагнення до досягнень; впевненість в собі; висока мотивація, внутрішній драйв до пошуку відповідей на актуальні та важливі питання, самовіддача.

Здатність розв'язувати проблеми – вміння визначати проблеми, знаходити можливості та ресурси для їх вирішення.

Уміння працювати з інформацією – ефективно орієнтуватися у великому інформаційному просторі, здатність шукати, систематизувати, аналізувати, інформацію, робити висновки. Сюди ж відносять комп'ютерну грамотність.

Гнучкість – спроможність прийняти негативні та неочікувані зміни і негайно шукати нові творчі рішення.

Управління конфліктами – уміння домовлятися, мінімізувати конфліктні ситуації і не допустити напруженої атмосфери у команді.

Управління часовим ресурсом – планування, орієнтоване на досягнення мети з мінімальною витратою часу та максимальною ефективністю.

Отже, роботодавці вимагають від своїх працівників не лише високого рівня професійних знань, умінь і навичок, а й, навичок комунікації, здатності до самоорганізації, креативності, витривалості, стресостійкості, критичного мислення, успішного розв'язання проблем тощо. Тому пріоритетом для Хмельницького національного університету є підготовка конкурентоспроможних фахівців, спрямованих на професійну успішність [9; 10].

Освітні програми Хмельницького національного університету дозволяють

забезпечити набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (*soft skills*) упродовж періоду навчання, які являють собою уміння вирішувати складні проблеми, здатність креативно та критично мислити, працювати в команді тощо. Формування соціальних навичок відбувається на лекційних та практичних заняттях; під час проходження практики; протягом організованих керівництвом ЗВО різноманітних воркшопів, курсів, тренінгів, майстер-класів, семінарів, гостьових лекцій тощо [1; 9]. Надзвичайно ефективно це відбувається за активної участі студентів у волонтерстві, студентському самоврядуванні, студентсько-викладацьких конференціях, наукових гуртках, конкурсах тощо. Така діяльність допомагає студентам вдосконалити комунікативні навички, набутти досвіду та умінь працювати в команді, вирішувати проблемні ситуації [1; 9].

Хочемо зупинитися детальніше на використанні інтерактивних технологій навчання, які сприяють розвитку соціальних навичок студентів «*soft skills*». Інтерактивні технології навчання – це така організація процесу навчання, за якого студент обов'язково бере участь у колективному, взаємодоповнювальному процесі навчального пізнання, що базоване на взаємодії всіх учасників. Проводячи спільну діяльність у процесі пізнання, засвоєння навчального матеріалу, кожен студент робить вагомий індивідуальний внесок в обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Усе це проходить у доброзичливому середовищі, де панує взаємна підтримка та повага один до одного. За такого формату студенти не лише оволодівають новими знаннями, а й провадять пізнавальну діяльність, апробують її більш високі форми кооперації та співпраці. Взаємодію в освітньому процесі можна схарактеризувати як діалог на полімодульних рівнях у цілісному співіснуванні суб'єктів освітнього процесу. У ході діалогового спілкування студенти вчаться критично мислити, розв'язувати складні проблеми на основі аналізу обставин та інформації, зважувати альтернативні думки, ухвалювати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми. Для цього організують індивідуальну, парну й групову роботу, застосовують дослідницькі проекти, рольові ігри, проводять роботу з документами й різними джерелами інформації, використовують творчі завдання [3; 6; 7].

Г. Коберник, О. Комар, О. Пометун, Н. Побірченко, Т. Торчинська запропонували умовну робочу класифікацію за формами навчання (моделями), у яких реалізовані інтерактивні технології. Науковці ділять інтерактивні технології на чотири групи, залежно від мети заняття й форм організації навчальної діяльності студентів [3].

1. Інтерактивні технології кооперативного навчання (робота в парах; ротаційні (змінювані) трійки; два – чотири – усі разом; карусель; робота в малих групах; акваріум; коло ідей). Працюючи в парах, студенти виконують різні вправи: обговорити завдання чи короткий текст; узяти інтерв'ю, вивчити ставлення (думку) партнера щодо питання або твердження; критично проаналізувати роботу один одного, підсумувати результати

опанування теми й ін. За умов парної роботи та роботи в малих групах усі студенти отримують змогу висловлювати свою думку, говорити. Така робота допомагає студентам подумати, обмінятися ідеями спочатку з партнерами, лише потім озвучити їх перед аудиторією. Це сприяє розвитку навичок спілкування, критичного мислення, уміння висловлюватися, переконувати й вести дискусію [3; 6; 7].

2. Інтерактивні технології колективно-групового навчання (аналіз ситуації; розв'язання проблем; незакінчені речення; мозковий штурм; ажурна пилка; обговорення проблеми в загальному колі; мікрофон; навчаючи – вчусь; дерево рішень) передбачають одночасну спільну роботу всього колективу. Для організації колективно-групового навчання необхідно брати до уваги такі чинники: специфіка співпраці партнерів-одногрупників, яка відображає зовнішній світ і надає реалістичного характеру штучно створеним взаєминам; налагодження зворотного зв'язку та підтримка від членів групи, які мають аналогічні проблеми й досвід; товариська атмосфера, що сприяє формуванню нових навичок, підвищує здатність до самоефективності в різних сферах життя; особливості групової форми роботи, що спонукають студента до самооцінювання власної діяльності, самодослідження, у ході якого можна виконувати роль глядача, ідентифікувати себе з іншими учасниками, оперувати отриманими результатами під час аналізу власних думок, емоцій, вчинків [3; 6; 7].

3. Технології ситуативного моделювання (спрошене судове слухання; громадські слухання; симуляції; розігрування ситуації за ролями). Модель навчання в грі – це побудова навчального процесу за допомогою включення учня в гру (передусім ігрове моделювання явищ, що вивчають). Завдання педагога, який застосовує ігри в навчанні, полягає в підпорядкуванні гри сформульованій дидактичній меті. В ігровій моделі викладач постає як інструктор (ознайомлення з правилами гри, консультування її учасників), суддя-рефері (коригування й допомога порадою щодо поділу ролей), тренер (підказки студентам, які проводять гру), голова, ведучий (організація обговорення гри) [3; 6; 7].

4. Технології опрацювання дискусійних питань (метод «Прес»; вибери позицію; зміни позицію; неперервна шкала думок; дискусія; оцінювальна дискусія; дебати; дискусія в стилі телевізійного ток-шоу) сприяють розвитку критичного мислення, дають змогу вибрати власну позицію, формують навички обстоювати свою думку, поглиблюють знання з обговорюваної проблеми. Технології навчання в дискусії слугують вагомим засобом пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання та передбачають виконання низки правил: дискусія починається з порушення спірного питання, що не містить однозначної відповіді й прогнозує різні варіанти розв'язання, зокрема протилежні; учасники не ставлять запитання: «хто має рацію, а хто помиляється в тому чи в тому питанні»; увага зосереджена на ймовірному перебігу дискусії («Чого варто очікувати за певного

збігу обставин?», «Що могло б статися, якби..?», «Чи були інші можливості?»); вислови учасників дискусії стосуються порушеної теми; викладач виправляє помилки й неточності, які допускають студенти, та спонукає всіх робити те саме; твердження студентів супроводжують аргументацією, обґрунтуванням (викладач ставить студентам запитання на зразок: «Які факти засвідчують користь цієї думки?», «Як ви міркували, щоб зробити такий висновок?»); дискусія може бути розв'язана як консенсусом (ухваленням узгодженого рішення), так і збереженням наявних розбіжностей між її учасниками [3; 6; 7].

Доцільним у формуванні соціальних навичок студентів вважаємо застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі, які сприяють: зростанню інформативності й репрезентативної цінності навчального матеріалу; стимулюванню когнітивних процесів (сприйняття й усвідомлення інформації), а отже, більш глибокому розумінню навчального матеріалу та систематизації набутих знань; розвитку розумових і творчих здібностей студентів; формуванню стійкої мотивації пізнавальної діяльності студентів на заняттях; розширенню меж самостійної діяльності студентів; урізноманітненню форм подання інформації та видів навчальних завдань; створенню навчального середовища, яке забезпечує «занурення» студента в уявний світ, у певні соціальні і виробничі ситуації; забезпеченню миттєвого зворотного зв'язку; підвищенню рівня інформаційної культури студентів та рівня підготовки студентів у галузі сучасних інформаційних технологій; створенню сприятливого психологічного клімату на занятті; можливості реалізації індивідуалізації навчання; підвищенню естетичного і емоціонального рівня заняття за рахунок використання музики, анімації тощо; підвищенню об'єму виконаної на занятті роботи [5].

Слід зауважити, що мультимедійні технології є універсальними, оскільки можуть використовуватися на різних етапах заняття: під час мотивації перед вивченням та поясненням нового матеріалу (дозволяють ілюструвати новий матеріал різноманітними наочними і більш пізнавальними засобами); під час закріплення й узагальнення знань (інтерактивні аркуші, вправи, флеш-картки, кросворди, онлайн-вікторини, навчальні ігри, які включають в себе широкий спектр мультимедійних елементів, таких як відео, зображення, текст тощо. Що стосується комп'ютерного тестування, воно є надзвичайно поширеним і популярним, оскільки дозволяє швидко визначити рівень знань студентів, прискорити обробку отриманої інформації, охопити великі за обсягом масиви вивченого матеріалу); для поглиблення знань, як додатковий матеріал до уроків (мультимедійні презентації, навчальні відеоматеріали, таблиці та схеми, ментальні карти, мультимедійні ігри навчальної спрямованості, електронні підручники, електронні листи, освітні веб-сайти тощо); для контролю знань; рефлексії, комунікації між учасниками (онлайн тестування, блоги, месенджери, онлайн конференції, електронна пошта, платформа обміну

відеороликами (для завантаження відеовідповідей, коментування, дискутування) [4].

Поєднання графіки, анімації, фото, відео та звуку в інтерактивному режимі навчання, активізує роботу всіх сенсорних каналів та створює інтегроване інформаційне середовище, в якому відкриваються нові можливості для навчання [4].

Варто зауважити, що в ході підготовки викладача до занять, а також безпосередньо в процесі проведення завдань необхідно брати до уваги такі моменти: правильний вибір вправ відповідно до поставленої мети й завдань, особливостей групи (згуртованість учасників, міжособистісні взаємини, досвід спільної роботи тощо) та однорідності групи (вік, стать, індивідуальний досвід, інтелектуальні й фізичні дані); обов'язковий інструктаж групи перед початком виконання вправ; дискусія й інтерпретація після її завершення [8]. Крім того, якщо викладач правильно ставить завдання і розподіляє робочий час це допомагає підвищити продуктивність та досягнути поставленої мети. Щоб допомогти студентам навчитися керувати власним часом та розвинути таку «гнучку» навичку як управління часовим ресурсом, необхідно в процесі навчання ставити жорсткі часові рамки для виконання завдань і навіть встановлювати таймер.

Важливо пам'ятати, що формування «гнучких» навичок можливе за умови виконання викладачами різних ролей, залежно від ситуації, його відкритої позиції, заснованої на довірі; прийняття студента як автономної особистості; створення безпечного психологічного простору для спілкування; вдосконалення організації освітнього процесу, спрямованого на забезпечення гнучкості та доступності, використання інноваційних технологій спрямованих на комунікацію, взаємодію, командування, розвиток лідерських якостей; перетворення освітнього простору на коворкінг, що сприяє активній участі студента в освітніх, дослідницьких, соціальних проєктах тощо. Таким чином, викладач виступає в ролі (*фасилітатора* – підтримує прагнення студента до саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення, допомагає йому в усвідомленні себе як самоцінності, сприяє особистісному зростанню, розкриттю здібностей і пізнавальних можливостей, створює атмосферу прийняття, розуміння, довіри; *координатора* – спрямовує студента в навчальному процесі, окреслює орієнтири та допомагає їх дотримуватися; *консультанта* – надає студентам фахові рекомендації й корекційні поради, орієнтується на особистий прогрес кожного студента, допомагає йому в пошуку найефективнішого способу опанування навчального матеріалу); *модератора* – здійснює підтримку і організацію активної роботи студентів, виконує функцію лідера з метою використання потенціалу групи для прийняття найкращих рішень, мотивує студентів на реалізацію цих рішень; *коуча* – професіонала, який, вмів побачити позитивний потенціал студента та володіє спеціальними знаннями, вміннями та навичками, що дозволяють йому допомогти студентові самому побачити і розвинути цей потенціал) [2].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, лише за таких умов здобувач вищої освіти під час навчання у ЗВО, поступово формує власні універсальні непрофесійні якості, які допомагають набутти вміння критично мислити, самоорганізовуватися, успішно розв'язувати поставлені завдання; працювати у команді та організувати командну роботу; аргументувати свою позицію, домовлятися з іншими; керувати власними емоціями; грамотно розпоряджатися часом; нестандартно мислити; ефективно орієнтуватися у великому інформаційному просторі, здатність шукати, систематизувати, аналізувати, інформацію, робити висновки.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Відомості про самооцінювання освітньої програми. URL: https://angl.khnu.km.ua/fs/6/14/%D0%92i%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%81%D1%82i_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BE%D1%86i%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%8F_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D1%97_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8.pdf (дата звернення: 01.04. 2023).
2. Полікарпова Ю. О. Сучасні тенденції у викладанні англійської мови в Україні. Народна освіта: електронне наукове фахове видання. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4870 (дата звернення: 01.05.2023).
3. Пометун О. І., Побірченко Н. С., Коберник Г. І., Комар О. А., Торчинська Т. А. Інтерактивні технології: теорія та методика: посіб. Умань; Київ, 2008. 95 с.
4. Рогульська О. О. Використання мультимедійних технологій у навчанні іноземних мов: переваги та недоліки. *Сучасні методи навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Переяслав, 3 груд. 2021 р.)*. гол. ред. К. І. Мізін ; Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. Переяслав, 2021. С. 136–139.
5. Рогульська О. О. Доцільність використання мультимедійних технологій у підготовці майбутніх учителів іноземних мов. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал*. 2018. № 12 (167). С. 82–88.
6. Рогульська О. О. Підготовка майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти: теорія і практика : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2019. 511 с.
7. Рогульська О. О. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти: дис. ... док. пед. наук : 13.00.04. / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2020. 496 с.
8. Рогульська О. О. Формування професійних ціннісних орієнтацій у майбутніх учителів іноземних мов. *Інновації в сучасній освіті: український та світовий контекст* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квіт. 2019 р., Умань : Візаві, 2019. Ч. 2. С. 97–101.
9. Рогульська О. О. Формування "soft skills" в учасників освітнього процесу ЗВО. *Сучасні тенденції розвитку науки та освіти в умовах євроінтеграції* : міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 29-30 берез. 2022 р.: тези та статті / редкол.: Драбовський А.Г. та ін. Вінниця : Вінницький кооперативний інститут, 2022. С. 126–128.

10. Soft and Hard Skills: Що важливіше? Розповідь одного рекрутера. URL: <https://www.globallogic.com/ua/insights/blogs/soft-hard-skills-what-important/> (дата звернення: 01.04. 2023).

REFERENCES

1. Vidomosti pro samootsinyuvannya osvitynoi prohramy [Information about the Self-evaluation of the Educational Program]. URL: https://angl.khnu.km.ua/fs/6/14/%D0%92i%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%81%D1%82i_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BE%D1%86i%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%8F_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D1%97_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8.pdf (data zvernennya: 01.04. 2023). [in Ukrainian]
2. Polikarpova, Yu. O. Suchasni tendentsii u vykladanni anhliys'koyi movy v Ukraini [Modern Trends in English Language Teaching in Ukraine] / Narodna osvita: elektronne naukove fakhove vydannya. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4870 (data zvernennya: 01.05.2023). [in Ukrainian]
3. Pometun, O. I., Pobirchenko, N. S., Kobernyk, H. I., Komar, O. A., Torchyns'ka, T. A. (2008). Interaktyvni tekhnolohiyi: teoriya ta metodyka: posib [Interactive Technologies: Theory and Methodology: Manual]. Uman'; Kyiv. 95 s. [in Ukrainian]
4. Rohul's'ka, O. O. (2021). Vykorystannya mul'tymediynykh tekhnolohiy u navchanni inozemnykh mov: perevahy ta nedoliky [The use of Multimedia Technologies in Teaching Foreign Languages: Advantages and Disadvantages]. Suchasni metodyky navchannya inozemnykh mov i perekladu v Ukraini ta za yiyi mezhamy : zb. materialiv III Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. (Pereyaslav, 3 hrud. 2021 r.) / hol. red. K. I. Mizin ; Un-t Hryhoriya Skovorody v Pereyaslavi. Pereyaslav. S. 136–139. [in Ukrainian]
5. Rohul's'ka, O. O. (2018). Dotsil'nist' vykorystannya mul'tymediynykh tekhnolohiy u pidhotovtsi maybutnikh uchyteliv inozemnykh mov [Expediency of Using Multimedia Technologies in the Training of Future Teachers of Foreign Languages]. Molod' i rynek: shchomisyachnyy naukovopedahohichnyy zhurnal. № 12 (167). S. 82–88. [in Ukrainian]
6. Rohul's'ka, O. O. (2019). Pidhotovka maybutnikh uchyteliv inozemnykh mov v umovakh informatsiynoo-svityt'oho seredovysheha zakladiv vyshchoyi osvity: teoriya i praktyka : monohrafiya [Training of Future Teachers of Foreign Languages in the Conditions of the Information and Educational Environment of Higher Education Institutions: Theory and Practice: Monograph]. Khmel'nyts'kyu : KHNU. 511 s. [in Ukrainian].
7. Rohul's'ka, O. O. (2020). Teoriya i praktyka pidhotovky maybutnikh uchyteliv inozemnykh mov v umovakh informatsiyno-osvityt'oho seredovysheha zakladiv vyshchoyi osvity: dys. ... dok. ped. nauk : 13.00.04 [Theory and Practice of Future Teachers of Foreign Languages Training in the Conditions of the Informational and Educational Environment of Higher Education Institutions: diss. ... doc. ped. sciences: 13.00.04.]. Vinnyts'kyu derzhavnyu pedahohichnyu universytet imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho. Vinnytsya. 496 s. [in Ukrainian]
8. Rohul's'ka, O. O. (2019). Formuvannya profesiynykh tsinnisnykh oriyentatsiy u maybutnikh uchyteliv inozemnykh mov [Formation of Professional Value Orientations in Future Teachers of Foreign Languages]. Innovatsiyyi v suchasniy osvity: ukrayins'kyu ta svitovyy kontekst : materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf., 18-19 kvit. 2019 r., Uman' : Vizavi. CH. 2. S. 97–101. [in Ukrainian]

9. Rohul's'ka, O. O. (2022). Formuvannya 'soft skills' v uchasykiv osviti'oho protsesu ZVO [The Formation of 'Soft Skills' in Participants of the Educational Process of Higher Education Institutions]. Suchasni tendentsiyi rozvytku nauky ta osvity v umovakh yevrointehratsiyi : mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Vinnytsya, 29-30 berez. 2022 r.: tezy ta statii / redkol.: Drabovs'kyu A.H. ta in. Vinnytsya : Vinnyts'kyu kooperatyvnyy instytut. S. 126–128. [in Ukrainian]

10. Soft and Hard Skills: Sheho vazhlyvishe? Rozpovid' odnogo rekrutera [Soft and Hard Skills: Which is more Important? The Story of One Recruiter]. URL: <https://www.globallogic.com/ua/insights/blogs/soft-hard-skills-what-important/> (data zvernennya: 01.04. 2023). [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

РОГУЛЬСЬКА Оксана Олександрівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іншомовної освіти та міжкультурної комунікації Хмельницького національного університету.

Наукові інтереси: сучасні дослідження теорії і методики професійної освіти, методологічні, компаративні, науково-методичні засади підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО.

МАГДЮК Ольга Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Хмельницького національного університету.

Наукові інтереси: педагогіка, підготовка вищої школи, мовна підготовка студентів немовних спеціальностей.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ROGULSKA Oksana Oleksandrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Language Education and Intercultural Communication, Khmelnytskyi National University.

Scientific interests: modern studies of the theory and methodology of professional education, methodological, comparative, scientific – methodical principles of training future foreign language teachers under the conditions of information and learning environment in higher education institutions.

MAHDIUK Olha Viktorivna – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Languages, Khmelnytskyi National University.

Scientific interests: pedagogy, higher school training, language training of students of non-linguistic majors.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2023 р.

УДК 378+37.07

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-98-103

РЯБОВОЛ Лілія Тарасівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри права та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3558-2103>
e-mail: lryabovol8@gmail.com

ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК КОМПЛЕКСНЕ ПОНЯТТЯ ТА СУСПІЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

У статті у результаті аналізу Плану дії Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення й відбудова» та аналітичних звітів про стан вищої освіти встановлено, що в умовах воєнного стану та відновлення й відбудови вітчизняної вищої освіти у повоєнний час актуалізувалася проблема забезпечення якості освіти. Мета статті – розглянути якість вищої освіти та її забезпечення з позицій системного підходу, як складне, суспільно зумовлене явище. Вивчення наукових підходів до дослідження цього феномену дозволило встановити, що якість освіти – багатоаспектне поняття, має складну структуру. Вітчизняні й зарубіжні вчені розглядають якість освіти як: інтегральну характеристика освітньої діяльності та її результатів; синтетичну категорію, що відображає всі компоненти й аспекти розвитку освіти як системи; інтегральну характеристику системи освіти, що відображає ступінь відповідності ресурсного забезпечення, освітнього процесу, освітніх результатів до нормативних вимог, соціальних й особистісних очікувань; комплексний показник щодо забезпечення певного рівня знань, умінь, навичок, інших компетентностей та відповідного рівня задоволення очікувань від наданих освітніх послуг; систему складних об'єктів, процес і результат освітньої діяльності. Узагальнення дозволило репрезентувати бачення якості освіти як динамічного суспільно-освітнього феномену, що детермінований зовнішньо такими чинниками, як рівень політичного, соціально-економічного й культурного розвитку суспільства, що формують суспільний запит до освіти, отже, і до її якості, і до відповідних систем забезпечення якості вищої освіти. Констатовано, що істотним чинником становлення такої системи в Україні у воєнний та повоєнний час є європейська інтеграція нашої держави, яка висуває певні вимоги щодо релевантності вітчизняної освітньої практики, у тому числі щодо забезпечення якості вищої освіти, до Європейських стандартів.

Ключові слова: забезпечення якості вищої освіти, Європейський простір вищої освіти, Європейські стандарти забезпечення якості вищої освіти, освітня діяльність, освітній процес, компетентності, стейкхолдери, методики і технології навчання.